

-ca EKİ ÜZERİNE

Nurettin KOÇ

-ca (-ce; -ça, -çe) eki konusu, Türk dilinin tartışmalı konularından biridir. Dilcilerimiz, bu konuda oldukça değişik görüşlere sahiptirler. Sözü uzatmamak için bu görüşlerden birkaç örnek vermekle yetineceğiz.

Prof. Dr. Muharrem Ergin, bu eki, hem yapım hem çekim eki saymakta ve çekim eki olarak, ismin hâl ekleri arasına, derece belirten bir ek olarak sokmaktadır.¹ Tahir Nejat Gencan'a göreyse -ca eki, yalnızca bir yapım ekidir.² Tahsin Banguoğlu'nun görüşü daha değişiktir. Ona göre "-ce aslında sıfatlara gelen vurgulu bir küçültme eki, yani bir çekim ekidir (bolca, büyükçe). Uzatılmış bir -cene şekli de vardır (bolcana, büyükçene). Fakat üretim eki olarak da sıfatlara gelmiş ve birçok çeşitli adlar yapmıştır."³ "Bolca", "büyükçe" sözcüklerinin sıfat ve zarf, dolayısıyla -ca/-ce ekinin de bu sözcüklerde yapım eki işlevi yüklediği bir yana bırakılırsa; yukardaki ifadelerden Ergin ile Banguoğlu'nun görüşleri arasında bir fark yokmuş gibi görünüyor. Ancak Banguoğlu bu eke başka bir yorum daha getirmekte ve Ergin'den ayrılmaktadır. Ona göre bu ek, ismin hâl eklerinden biri değildir. "-le, -li, -siz ekleriyle birlikte 'dış çekim hâlleri' ekidir."⁴ Prof. Dr. Zeynep Korkmaz da bu eki, hem yapım hem çekim eki saymakta; ancak, onu ismin hâl ekleri arasına sokmayıp "Türk lehçelerinde isimlere eklenerek birbirinden ayrı vazifeleri ile türlü edatların (gibi, kadar, göre, ile, tarafından, bakımından, üzere, sonra vb.) yerini tutan" bir ek saymaktadır.⁵ Biz de bu eki, isim, sıfat ve zarf türeten bir yapım eki saymış, ancak "...bazen bir çekim ekinden sonra gelir ve 'göre', 'ölçü' kavramı veren bir çekim eki olur." değerlendirmesinde bulunmuştuk. Yani bu eki, ismin hâl ekleri arasına sokmadığımız gibi yalnızca yapım eki de saymamıştık.⁶

* *Türk Dili*, S. : 582, Haziran 2000, 505-514.

¹ *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1993, 215. s. ve devamı, 227. s. ve devamı.

² *Dilbilgisi*, 4. baskı, TDK, Ankara 1979, 183. s., 201.s. ve devamı.

³ *Türkçenin Grameri*, TDK, Ankara 1993, 39.s.

⁴ a.g.y.

⁵ Türk Dilinde -ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, TDK, Ankara 1995, 14.s.

⁶ Nurettin Koç, *Yeni Dilbilgisi*, 3. baskı, İnkılâp Kitap Evi, İstanbul 1997, 113. s.

Eğer bir ek, istisnalar dışında⁷, sonuna geldiği sözcüğün türünü (sınıfını) değiştiriyorsa, o ek, ismin hâl eklerinden biri olamaz. Bu bakımdan -ca eki hakkında doğru bir karar verebilmek için, sonuna geldiği sözcüklerin türünü değiştirip değiştirmediğine bakmak gerekir. Bunun için de önce “sözcük türü” teriminden ne anlaşılması gerektiği ve Türkçede kaç tür sözcük bulunduğu konusunda anlaşmalıyız. Çünkü, bu konu da, ne yazık ki, tartışma konularından biridir.

Biz, *Yeni Dilbilgisi* adlı kitabımızda *sözcük türü* terimini şöyle tanımlamıştık: “Eğer bir sözcük başka bir sözcüğün yerini alarak, cümle- nin yapısını bozmadan anlamını değiştirebiliyorsa, bu sözcükler aynı türdendir. Aynı türden sözcüklerin oluşturduğu birliğe *sözcük türü* (Alm. *Wortart*; Fr. *Partie du discours*; İng. *Part of speech*) adı verilir.”⁸

Bu tanımla kitabımızdakine benzer örneklerle doğrulayalım:

“Genç kadın mışıl mışıl uyuyor” cümlesinde dört tür sözcük vardır. Bu dört tür sözcük, aşağıdaki şekillerde görüleceği gibi ancak kendi türlerinden sözcüklerle değiştirilebilir:

(1)	Genç Hasta Güzel Sarışın Yaralı O	kadın mışıl mışıl uyuyor.
-----	--	---------------------------

(2)	asker kadın Yaralı bayan çocuk adam kız	mişıl mışıl uyuyor.
-----	--	---------------------

⁷ İstisnalar için bk. Nurettin Koç, *a. g.e.* 77 s. 3,7,8,9,10. maddeler.

⁸ *a.g.e.*, 162. s. ve devamı.

(3)

Sarışın bayan	gizlice huzursuzca sessizce inleye inleye sayıklayarak horul horul	uyuyor.
---------------	---	---------

(4)

O adam	bağıra bağıra	uyuyor. çalışıyor. yürüyor. geliyor. konuşuyor. tehdit ediyor.
--------	---------------	---

Birinci şekilde, ilk gözde verilen sözcüklere *sıfat* diyoruz. Görüldüğü gibi, cümle içinde bir sıfat ancak başka bir sıfatla değiştirilebilmektedir.

İkinci şeklin ikinci gözünde yer alan aynı türden sözcüklere *isim* diyoruz. Cümle içinde bir ismin yerini de görüldüğü üzere, ancak başka bir isim alabilmektedir.

Üçüncü şeklin yine ikinci gözünde yer alan sözcüklereyse *zarf* diyoruz. Bir zarfın da ancak bir başka zarfla değiştirilebildiği açıkça görülmektedir.

Dördüncü şeklin sonundaki gözde, bu kez çekimli fiiller yer almakta ve bir fiil ancak başka bir fiille değiştirilebilmektedir.

Diğer sözcük türleri için de benzer örnekler verebiliriz:

(5)

Ahmet	ile için gibi kadar	çalışırım	fakat ama yalnız ancak	vaktim yok.
-------	------------------------------	-----------	---------------------------------	-------------

Yukarıdaki şeklin ikinci gözünde birbiriyle değişebilen sözcüklere *edat* (=ilgeç), dördüncü gözündeki sözcüklereyse *bağlaç* adı verilir.

(6)	bence aklinca zannınca keyfince gönlünce	korkakça davranıyorsun. bizi kandıracaksın. herkesi aldatacaksın. hareket etmekte serbestsin. yaşamayı seversin.
-----	--	--

Yukarıdaki şeklin ikinci gözündeki sözcüklerin de birer adet olduğu apaçıktır.

Bu sözcük türlerinin cümledeki yerleri de genellikle bellidir. Bir sıfat, kesinlikle bir isimden önce gelir. Eğer isimden önce gelmiyorsa, sıfat olmaktan çıkmıştır. Bir zarf, genellikle bir fiilden ya da bir sıfattan önce gelir. Bir edat, bir isimden ya da isim gibi kullanılan bir sözcükten sonra gelir. Bağlacın yeriye, eş görevli iki ismin, iki öbeğin (grubun), iki cümlenin arasındadır.

Böyle yapıya dönük bir yaklaşım, ister istemez, karşımıza sekiz tür sözcük çıkarmaktadır. Ne var ki, Türkçede üç tür sözcük bulunduğunu belirten ve oldukça etkili olan bilim adamları da vardır. Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, "Türkçede üç tür (fiil, isim, edat sözcük vardır" diyen bilim adamlarından M. Ergin ve J. Deny'nin "Arap grameri temelindeki sınıflandırma"ya uydularını belirtmekte ve bizim *Yeni Dilbilgisi* adlı kitabımıza da göndermede bulunarak şöyle demektedir: "*Dilimizi işleyen yerli yazarların gramerlerinde kelimelerin sınıflandırılması esas itibarıyla Türk dilinin yapı ve işleyiş ölçülerine dayandırılmıştır. Buna göre şekil bilgisi ile ilgili olarak isim, sıfat, zamir, edat, bağlaç, ünlem ve fiil olmak üzere sekiz kelime sınıfı kabul edilmiştir.*"⁹ Yaygın ve Türkçenin yapısına uygun olan bu görüşte artık birleşmemiz, ders kitaplarına kadar yansıyan zıtlıklara son vermemiz gerekmektedir.

-ca eki, bu sekiz sözcük türü anlatışına göre incelendiğinde, aşağıdaki durumla karşılaşılmaktadır:

Çok geniş kullanım alanı bulunan -ca eki, bir yandan isim, sıfat, zarf türetmekte; bir yandan da edat kurucusu gibi kullanılmaktadır. Nitekim,

⁹ Gramer Kanunlarımızla İlgili Sorunlar, TD, S. 355, Temmuz 1996, 11-12.s.

yukarıdaki üçüncü şekilde *gizlice*, *sessizce*, *huzursuzca* sözcükleri zarf tümleci görevini yüklenmiştir. Çünkü, *-ca* eki, sıfat olan *gizli*, *sessiz* ve *huzursuz* sözcüklerini birer zarfa dönüştürmüştür. İşte burada bir sorun daha ortaya çıkmaktadır: *Gizlice*, *sessizce* ve *huzursuzca* sözcükleri, *-ca* ekiyle türetilmiş birer zarf kabul edilerek Türk Dil Kurumunun sözlüklerinde yer almıştır.¹⁰ Bu sözlüklerde *-ca* ile türetilmiş başka sözcüklere de yer verilmiştir: *adamca*, *akça*, *akıllıca*, *ayrıca*, *barbarca*, *bencilce*, *bozca*, *böylece*, *bunakça*, *bunca*, *büyükçe*, *çirkince*, *delice*, *dostça*, *etraflica*, *görgülüce*, *görgüsüzce*, *güzelce*, *hovardaca*, *hoyratça*, *hırsızca*, *insafsızca*, *insanca*, *kabaca*, *kardeşçe*, *kısaca*, *kolayca*, *küçükçe*, *öylece*, *özgürce*, *paraca*, *sıkıca*, *sinsice*, *ufakça*, *toplucu*, *usulca*, *yalmızca*, *yiğitçe*, *yzsüzce*, *zorbaca*, *zorca* vb. sözlüklerde bu ve benzeri sözcüklere yer verildiği hâlde, bunlardan hiçbir farkı olmayan birçok sözcüğe nedense yer verilmemiştir. Birkaç örnek: *Hafifçe* var, *ağırca* yok; *alçakça* var; *yüksekçe*, *dürüstçe* yok; *kısaca* var, *uzunca* yok; *sağlamca* var; *bozukça*, *çürükçe* yok; *evce*, *aillece* var; *milletçe*, *ulusça*, *partice* yok; *sakince* var, *kızgınca* yok; *ardınca* var, *önünce* yok; *keyfince* var, *gönlünce* yok; *yiğitçe*, *korkakça* var; *korkusuzca* yok. Sözlüklerde bulunmayan bu tür sözcükleri çoğaltmak hiç de zor değil: *acıca*, *âdice*, *adaletsizce*, *arsızca*, *bağnazca*, *basitçe*, *boyca*, *çokça*, *duygusuzca*, *densizce*, *düzgünce*, *horca*, *kirlice*, *omurluca*, *şereflice*, *şerefsizce*, *temizce*, *yaşça*, *yoksulca*, *yorgunca*, *yüklüce*, *zekice*, *zenginçe* vb.

Görülüyor ki, bilgisayardan yararlanarak, benzer birçok sözcük belirlenip sözlüklere aktarılabilir; böylece, Türkçemizin söz varlığı daha da genişletilebilir.

Bir başka güçlük, *-ca* ekinin edat gibi kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Buna da kolayca örnek verilebilir: Anılan sözlüklerde *ardınca*, *akınca*, *boyunca*, *kararınca* sözcüklerine yer verilmiş ve bunlar *zarf* olarak gösterilmiştir. Oysa, *-ca* eki, bu sözcüklerde, iyelik ekiyle *zamir n'si*'nden sonra gelmekte; *-i sıra*, *-a göre*, *-a kadar* edatlarının yerini tutmaktadır. Biz bu nedenle, *Yeni Dilbilgisi* adlı kitabımızda, bu ek için, iyelik ekinden sonra geldiğinde çekim eki gibi kullanılmaktadır, demiştik. Ancak, bu ekin *ben*, *sen*, *biz*, *siz* zamirlerinden sonra da *-a göre* edatının yerini tutan bir çekim eki görevi yüklendiği görülmektedir. Ne var

¹⁰ *Türkçe Sözlük 1-2*, TDK, 7. baskı, Ankara 1983; *Türkçe Sözlük 1-2*, yeni baskı, Ankara 1988.

ki, bu eki, diğer çekim ekleriyle karıştırmamak gerekir. Bu ekin yeri, tıpkı isim-fiil ekleri gibi, yapım ekleriyle çekim eklerinin arasında olsa gerek. Banguoğlu bunun için bu eke “dış çekim hâli eki” adını vermiştir. Bu oldukça uzun ve bulanık terimin yerine, *ek fiil*’den esinlenerek “*ek edat*” diyebiliriz.

Konuya biraz daha açıklık kazandırmak için, bu ekin geçmişine de kısaca değinmekte yarar vardır.

Bu ek, Türk dilinin her döneminde yalnız yapım eki olarak değil, “ek edat” olarak da kullanılmıştır. O kadar ki, büyük dilci Kaşgarlı Mahmut’a göre, XI. yüzyılda Türkçede *-ca/-ce* eki yoktur; *ça*, *çe* sözcükleri vardır ve bu sözcükler birer “benzetme edatıdır.”¹¹ Kaşgarlı, görüşünü şu örneklerle desteklemektedir:

ol mening çe ‘o benim için’
bu anıng ça ‘bu onun için’

“*Ca*”nın aynı zamanda bir yapım eki olduğunu belirtmeyen Kaşgarlı Mahmut, bu kesin yargısına karşın, eserinde *ança* ‘o kadar, öyle, öylece’; *barça* ‘bütün, hep’; *nece (neçe)* ‘ne kadar, kaç, nice’ gibi *-ca* ekiyle türetilmiş sözcüklere yer vermiştir:

Avcı *neçe* al bilse
adhıg *ança* yol bilir.
(DLT I, 13)

Avcı ne kadar hile bilse, ayı
o kadar yol bilir.

Uzakı bilge *ança* aymış.
(DLT I, 88-22)

Geçmiş zaman bilgini böyle söylemiş.

Yukarıdaki örnek cümlelerden ilkinde *neçe*, *ança* sözcükleri sıfat, ikincisindeki *ança* sözcüğü zarftır.

Kaşgarlı gibi, eserini XI. yüzyılda yazan Balasagunlu Yusuf, ölümsüz eseri *Kutadgu Bilig*’in bir tek beyitinde *-ca* ekini hem yapım eki hem de ek edat olarak kullanmıştır:

Arabça, Türkçe kitaplar öküş,
*Bizing tilimiçe bu yumgı ukuş.*¹²

Eski Türkçede /c/ sesi bulunmadığından, *-ça*, *-çe* biçimlerinde görülen bu ek, Türkiye Türkçesindeki gibi, hem yapım eki hem de ek edat olarak kullanılmıştır. Bir iki örnek:

A von Gabain, bu eki, isim türeten bir ek ve “edat benzeri” bir ek

¹¹ DLT III, 207.s.

¹² R.R. Arat, *Kutadgu Bilig I*, İstanbul 1947, 10. s -73. s.

saydığı hâlde¹³ “İsmin Hâlleri” bölümünde bu kez, “eşitlik hâli” eki olarak göstermiştir.¹⁴ A. von Gabain, bu ek hakkında şu yoruma da yer vermiştir: “Aynı zamanda kelime teşkil eden bu ek, muhtemelen sakatlanmış (verstümmelte) eski bir son çekim edatıdır.” Şinasi Tekin, *-ça* ekini hem “eşitlik hâli” eki saymış ve ismin hâl ekleri arasına sokmuş hem de yapım eki olarak göstermiştir.¹⁵ Prof. Dr. Talat Tekin, bu iki bilgiden farklı olarak, bu eke yapım ekleri arasında yer vermemiştir. Ona göre bu ek yalnızca ismin hâl eklerinden biridir.¹⁶

Bizce, aşağıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi, ekimiz, Türkçenin her döneminde hem yapım eki hem de “ek edat” olarak kullanılmıştır. Bu ekin başka bir kullanım biçimi olmamıştır.

Ek Edat Gibi Kullanılan *-ça* Eki

1. *-ça* eki, isimlerin sonuna gelir, benzerlik kavramıyla *gibi* edatının yerini tutar:

Kanın *subça* yügürti,
Singüküng *tagça* yatdı.

(KT; D 24)

İkinti kün örtçe kızıp kelti.

(BT; B 4-5)

2. *-a göre* edatı gibi kullanılır:

...*köngülçe* berdi.

“*Könglünge* uduz” tidi.

(BT, G 8)

3. Daha çok ölçü kavramı veren *-a kadar* edatının yerini tutar:

...yetti kün *belçe*,
boguzça suvda yorıp...

(KP, XXXVI. 3)

Eliççe er tutdumuz.

(BT; B 7)

Kanınız su gibi aktı,
Kemiklerini dağ gibi yığıldı.

İkinci gün ateş gibi kızıp geldi.

...gönlüne göre (=gönlünden geldiği gibi, gönlünden geldiği kadar) verdi.

“Gönlüne göre (içinden geldiği gibi) sevk et” dedi.

...yedi gün bellerine, boğazlarına kadar suda yürüyüp...

Elli kadar er tuttuk.

¹³ *Eski Türkçenin Grameri*, Ankara 1988, 43.s.

¹⁴ *a.g.e.*, 65.s.

¹⁵ *Eski Türkçe, Türk Dünyası El Kitabı*, 154.s., 161.s.

¹⁶ *A Grammar of Orkhon Turkic*, Indiana University publication, Bloomington 1997, 136.s.

4. Sıfat-fiil kuran *-taçı/-teçi* ekinden sonra gelir; *-cak gibi, -miş gibi* kavramı veren edat kurar:

Olurtukuma *ölteçiçe* (Tahta) oturduğumda öleceklermiş gibi
sakınığma begler, bodun (olduklarını) düşünen beyler, halk mem-
egirip, sebinip... nun olup, sevinip...
(BK, D 2)

5. İyelik ekinden sonra gelir, *-a uygun olarak, - a göre* anlamı veren edat kurar:

...eçüm apam *törüsünçe* ...dedelerimin (ecdadımın) töresine göre
yaratmış, boşgumış. (yeniden) yaratmış, eğitmiş.
(KT, D 13)

Bu örnekte, görüldüğü gibi, *-çe*, iyelik ekinden yani bir çekim ekin-
den sonra gelmiş; bunun için de araya *zamir n*'si girmiştir.

Yapım Eki Olarak Kullanılan -ça Eki

1. Bu ek, sonuna geldiği gösterme sıfatını belirsizlik sıfatına dönüştürür:

Bunça bodun kelipen Bunca halk gelerek ağlamış,
sıgtamış, yoglamış. yas tutmuş.
(KT, D 4)
bunça barkıg, bedizig bunca binayı, süslemeleri
(BK, G 8)

2. Bu ek, sonuna geldiği zamiri *böyle, böylece* kavramı veren bir zarfâ dönüştürür:

Süciğ sabın yımşak agın Tatlı sözle, yumuşak ipekli kumaşla
arıp, ırak bodunug *ança* aldatıp uzak halkı böylece
yagutır ermiş. (kendine) yaklaştırmış.
(KT, G 5)

Ben *ança* tir men, ben Ben şöyle derim, ben
Bilge Tonyukuk. Bilge Tonyukuk.
(BT II, B 2)

Bu ekin, *bu kadar çok* kavramıyla kullanıldığı da görülmektedir:

Ne kergek boltı kim *ança* Ne gerek oldu ki, bu kadar çok acı çekip,
emgenip bu yerke keltiniz? bu yere (buraya) kadar geldiniz?
(KP, XLVIII.II)

İNçe tep tedi. Şöyle dedi.
(KP, XLVII.I)

Bu *inçe* sözcüğünün *ınça* biçimi de bulunmaktadır.¹⁷

3. Soru zamiri de kurar.

neçe?

Ne kadar, kaç, bütün, hepsi.

(EUTS)

...bizim beş yüz eren

Bizim beş yüz adamımız nereye gitti?

kañça bardı?

(KP, VIII. 5-6)

4. Kesinlik kavramı veren zarf kurar:

antaça

Tam orada, tam o sırada, tam o yerde.

ançakınça

Tam o anda.

neçete

Derhal, hemen.

(EUTS)

6. *Bar* 'var' sözcüğüne eklendiğinde "*hepsi, tümü, ne kadar varsa*" anlamı veren sözcük türetir:

...*barça* poşı bering.

...tamamını bağış olarak verin.

(KP, XVI. 6)

Uluş *barça* tegin için

Bütün ülke (ülke bütünüyle) tiğın için

busanur.

üzülüyor

(KP, XXVII. 1)

7. Zaman kavramı veren zarftan zarf türettiği de olur:

Bu begim "Men yulup alayın, Bu beyim, "Ben seni alayım, sana

sanga *burunça* boş bitik

önceden azatlık vereyim" dedi

bireyin" tip...

(*burun* 'önce, evvel, önceleri').

(BUMUN, 61. s.-13)

8. *-mca* ekinin yerini tutarak zarf kurar:

Aryamarg *yołça* uduztaçı.

Aryamârga yolunca sevk eder.

(ETŞ, 88.s.,84)

Niyaya yörüg *yołınça* barıp

Niyaya tefsir yolunca varıp...

(ETŞ, 88.s.,89)

kök, kalıg *yołınça* yoriyu...

gök, feza yolu boyunca yürüyerek...

(ÇB, 247)

9. *-dik* sıfat-fiil ekinden sonra gelir, zarf-fiil oluşturur:

Kadgurdukça kaşı körtlem Kaygılandıkça (hasret çektikçe) kaşı güzelim,

Kavısıgsayur men.

Kavuşmak istiyorum

(ETŞ, 20.s.,5)

¹⁷ A. Caferoğlu, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1968.

10. Bazen *-mıŝ* sıfat-fiil ekinden sonra gelerek de zarf-fiil kurar:

<i>Küzetmiŝçe...</i>	Gözettikçe...
Köngülteki edgüleri	Gönüllerindeki iyilikler,
Kün küniŝe önti...	Günden güne arttı.

(ETŖ, 52.s., 86)

11. Küçültme kavramı içeren sıfat kurar:

<i>ança</i>	Biraz, bir miktar, bu kadar.
<i>azrakça</i>	Çok az.

Az sözcüğünden sonra gelen *-rak* eki de küçültme kavramı veren bir ektir. Görüldüğü üzere, anlamı pekiştirmek için bir de *-ça* küçültme eki getirilmiştir. Ayrıca, *-ça* ekinden sonra yine küçültme kavramı veren *-kia/-kıya* ekinin kullanıldığı da dikkati çekmektedir.¹⁸

<i>azrakçakia</i>	Pek az.
<i>ançakia</i>	Birazcık.

Bunların dışında, bu ekin isimden dil adı türettiği de bilinmektedir:

<i>Aryabaŝça</i> yaratılmış	Aryabaŝça yaratılmış (düzenlenmiş,
Nirvikaipa (...) Atlıg ögdiğ	yazılmış) Nirvikaipa (...) Adlı met-
Bıratya Ŗiri takŝut kosdum.	hiyeyi (ben) Pretyaya Sri yazdım.

(ETŖ, 160. s., 88-89)

Gerek çekim gerekse yapım eklerimizden bazıları, temel işlevlerinin yanı sıra yeni yeni işlevler yüklenir ve bazen hâl de belirtirler. *-ca* eki de, görüldüğü gibi, çok işlevli eklerden biridir. Hem yapım eki hem de ek edat olan *-ca*'nın zaman zaman hâl de belirtmesi onun ismin hâl eklerinden biri olduğunu göstermez. Eğer bu ek, ismin hâl eki işlevini de yüklenseydi, sonuna geldiği sözcük, cümle içinde dolaylı tümleş olurdu. Oysa, Türkçe cümle yapısında böyle bir durumla karşılaşılması olanaksızdır.

Kısaltmalar

BK	Bilge Kağan yazıtı, Prof. Dr. M. Ergin, <i>Orhun Âbideleri</i> , İstanbul 1970; Prof. Dr. T. Tekin, <i>A Grammar of Orkhon Turkic</i> , Indiana University publication, Bloomington 1997
BT	Bilge Tonyukuk yazıtı, a.g.e'ler
KT	Kül Tigin yazıtı, a.g.e'ler
BUMÜN	Bir Uygur Metni Üzerine Notlar, B.S. Adams, <i>TDAY-Belleten</i> 1968.
ÇB	Çaştani Bey, F.W.K Müller- A von Gabain, İstanbul 1945.
DLT	<i>Divanü Lugat-it Türk</i> , Kaşgarlı Mahmut, TDK.
ETŖ	<i>Eski Türk Ŗiiri</i> , R.R. Arat, Ankara 1965.
KP	<i>Kalyanamkara ve Papamkara</i> , J.R. Hamilton, Ankara 1998.
EUTS	<i>Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü</i> , İstanbul 1968.

¹⁸ Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, "Türkçede Ek Yığılması", *TDAY-Belleten* 1960, 174. s.